

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku K.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od K.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adwokatowi J.S. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w B. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł, podwyższoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2016 r., wydanym w sprawie o sygn. akt III AUa [...] na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 28 września 2015 r., sygn. akt VI U [...], zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie K.K. od

decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 23 grudnia 2014 r., odmawiającej K.K. prawa do emerytury.

K.K. zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną i wniósł:

1. na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ § 1 k.p.c. o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w przedmiotowej sprawie istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności dokonania właściwej wykładni normy zawartej w treści art. 184 § 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2, 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakresie znaczenia pojęcia "prac nie zautomatyzowanych" palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego, zawartego w wykazie A dział XIV, poz. 1 stanowiącego załącznik do ww. rozporządzenia,

2. na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, łącznie z kosztami postępowania kasacyjnego,

ewentualnie:

3. na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie ubezpieczonemu K.K. prawa do emerytury poczynwszy od 1 listopada 2014 r.,

a ponadto:

4. o zasądzenie od organu rentowego pozwanego na rzecz K.K. kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji oraz kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym według norm prawem przepisanych,

5. o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika wyznaczonego dla skarżącego K.K. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, według norm prawem przepisanych.

Skargę kasacyjną skarżący oparł na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie: art. 184 § 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2, 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez błędne przyjęcie, że w stanie faktycznym sprawy, przyjętym za podstawę zaskarżonego wyroku, praca wykonywana przez skarżącego K.K. w okresie od dnia 1 kwietnia 1982 r. do dnia 30 listopada 1990 r. nie należała do katalogu prac „nie zautomatyzowanych”, o których mowa w wykazie A dział XIV, poz. 1 stanowiącego załącznik do ww. rozporządzenia.

Skarżący podał, iż na tle wyroku Sądu II instancji wyłania się zagadnienie dotyczące prawidłowości dokonanej wykładni pojęcia „prace nie zautomatyzowane”, zawarte w wykazie A, Dział XIV, poz. 1 (prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego), stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jak wskazał skarżący w uzasadnieniu skargi, Sąd II instancji nie wyjaśnił, na czym ma polegać automatyzacja w rozumieniu powołanego przepisu oraz jakie czynniki decydują o przyjęciu, że dany proces jest zautomatyzowany, a w konsekwencji kiedy pracę można uznać za nie zautomatyzowaną. K.K. podał, iż automatyzacja jest procesem zastępowania ludzkiej pracy fizycznej i umysłowej przez pracę maszyn działających na zasadzie samoregulacji i wykonujących określone czynności bez udziału człowieka (czyli samoczynnych). Również zastosowanie maszyn do pracy niemożliwej do wykonania w inny sposób. Automatyzacja jest kolejnym etapem po mechanizacji, gdzie bezpośrednia praca człowieka jest niezbędna przy wytworzeniu produktu finalnego. Proces zautomatyzowany to proces, w którym rola człowieka sprowadza się wyłącznie do nadzorowania, bez konieczności dokonywania dodatkowych czynności. Od automatyzacji należy natomiast odróżnić pojęcie mechanizacji, w którym następuje zastępowanie pracy ręcznej przez maszynę, wprowadzanie do procesu maszyn i urządzeń mechanicznych. Mechanizacja w przeciwieństwie do automatyzacji nie eliminuje pracy ręcznej, a jedynie ją ogranicza. Według ww. definicji prace wykonywane przez skarżącego w okresie od dnia 1 kwietnia 1982 r. do dnia 30 listopada 1990 r., w ustalonym przez Sąd II instancji zakresie, nie mogą być zakwalifikowane do prac zautomatyzowanych, w rozumieniu wykazu A dział

XIV, poz. 1 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż proces nie eliminował pracy ludzkiej i był od niej zależny, a zatem nastąpiła wyłącznie jego mechanizacja. Zdaniem skarżącego, sam Sąd II instancji wprowadza w tym zakresie nieścisłość przyjmując, że praca skarżącego w kwestionowanym okresie była jedynie częściowo zautomatyzowana, a więc nie w pełni ukształtowana, czyli *de facto* nie zautomatyzowana. W ocenie K.K., konieczność dokonania właściwej wykładni wskazanego przepisu i zawartego w nim pojęcia „prac nie zautomatyzowanych” uzasadnia przyjęcie skargi do rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedzi na powyższą skargę Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o:

1. wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej dla rozpoznania,
2. w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - o oddalenie skargi kasacyjnej,
3. zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy w uzasadnieniu wskazał, iż podnoszone przez skarżącego jako podstawy kasacyjne naruszenie przepisów prawa materialnego, a zwłaszcza ich uzasadnienie, nie spełnia warunków określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., bowiem w rzeczywistości odnoszą się one do sfery ustaleń faktycznych dokonanych w niniejszej sprawie oraz do oceny dowodów. Zgodnie zaś z treścią art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Z tej przyczyny brak podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nadto zdaniem organu rentowego skarga kasacyjna odwołującego nie spełnia warunków określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., bowiem w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, nie zaistniała potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, ani nie zachodzi nieważność postępowania. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej odwołujący prezentuje własną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, a skarga kasacyjna stanowi wyłącznie wyraz jego niezadowolenia z wyniku postępowania. Jak dalej podniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych,

zawarty w skardze kasacyjnej wniosek skarżącego o przyjęcie skargi do rozpoznania, nie posiada odrębnego uzasadnienia, które pozwoliłoby na wstępne zbadanie tego wniosku, bez zagłębiania się w powołaną podstawę kasacyjną. Z ostrożności procesowej, w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, organ rentowy wniósł o jej oddalenie. Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia i nie może dokonywać nowych ustaleń w tym zakresie. Sąd Najwyższy nie jest też uprawniony do badania zasadności oceny dowodów dokonanych przez Sąd II instancji, a do tego w zasadzie prowadzają się podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest, jak wynika z art. 398⁴ § 2 k.p.c., wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określone są w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i tylko one podlegają badaniu w tej fazie postępowania, a przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje wtedy, gdy zachodzi choćby jedna z nich. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno zatem koncentrować się na wykazaniu istnienia takiej przesłanki, przy czym treść tego uzasadnienia musi być oparta na argumentacji ściśle jurystycznej. Wymaganie to pozostaje w merytorycznym i funkcjonalnym związku z konstrukcją skargi kasacyjnej, w której rozpoznanie skargi następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Konstrukcyjne wymaganie skargi kasacyjnej przedstawienia uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest spełnione jedynie wtedy, gdy skarżący w wyodrębnionym - odrębnym od uzasadnienia podstaw kasacyjnych - wywodzie prawnym wykaże, że w sprawie występuje jedna z przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania skarżący powinien wskazać na przynajmniej jedną z przesłanek przysądu z art. 398⁹ § 1 k.p.c. i wykazać, że występuje ona w danej sprawie.

Skarżący K.K. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności dokonania właściwej wykładni normy zawartej w treści art. 184 § 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2, 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakresie znaczenia pojęcia „prac nie zautomatyzowanych” palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego, zawartego w wykazie A dział XIV, poz. 1, stanowiącego załącznik do ww. rozporządzenia. Skarżący nie przedstawił jednakże odrębnego od uzasadnienia podstaw skargi wywodu, mającego uzasadnić wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania. Wywód ten został niejako wkomponowany w uzasadnienie samej skargi. Nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się wymaganej argumentacji w pozostałej części uzasadnienia skargi kasacyjnej (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7 grudnia 2007 r., III CSK 319/07).

Ponadto, nawet gdyby mimo powyższego podjąć się odszukania w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej uzasadnienia wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, i tak należałoby zauważyć, że sformułowania użyte przez skarżącego wyraźnie przemawiają za tym, iż podniesione przez niego zarzuty nie dotyczą prawa, lecz faktów. Tymczasem Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania prawidłowości zarówno ustaleń faktycznych, jak i oceny dowodów, dokonanych przez sąd drugiej instancji. Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek odwoławczy w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecnictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami

faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, niepublikowane; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, niepublikowane). Inaczej rzecz ujmując, z powołaniem się na podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. nie można zwalczać prawidłowości ustaleń faktycznych (np. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997 nr 8, poz. 112).

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.